

KOREOGRAFIJE LIDIJE PILIPENKO

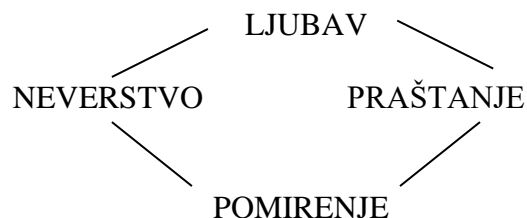
Posle Dimitrija Parlića (1916-1986), najizrazitija koreografska ličnost u današnjem jugoslovenskom baletu je Lidija Pilipenko. Veliki koreografski opus obuhvata: celovečernje baletе, jednočinke, televizijske divertismane i minijature, mjuzikle, operete i drame. Time potvrđuje sopstveno uverenje da koreografi danas ne bi trebalo da budu jednostrani, niti da društvo ima prava da u koreografije drugog reda svrstava izvrsna revijalna ostvarenja.

Od raznovrsnih igrackih žanrova, koje je uvek inovirala, PRAIZVEDBE su, u beogradskom i novosadskom baletskom ansamblu, onaj deo njenog stvaralackog opusa koji menja tok razvoja jugoslovenskog baleta. U osam baleta tokom 17 godina (1981-1997) stvorila je autonomno viđenje, počev od ideje (libreto), preko igracke realizacije (koreografija), do potpune scenske usklađenosti (režija).

Njeno je uverenje *da ne postoji muzika, da ne postoji zvuk... dramsko delo, rečenica, što ne bi moglo da se iskaže pokretom*. Najčešće poseže za literarnim tekstom koji već ima svoje značenje u znanju i iskustvu onih za koje se balet stvara, znanje koje je deo sopstvene narodne, ili svetske umetnicke baštine: *Banovic Strahinja* (1981), *Jelisaveta* (1986), *Veciti mladoženja* (1986), *Samson i Dalila* (1989), *Vaskrsenje* (1992), *Dama s kamelijama* (1993), *Ljubav čarobnica*, *Šeherezada* (1994), *Izbiračica* (1997).

Duhovni okvir

Niz praizvedbi samo su na prvi pogled raznovrsne u tematici, ali ih objedinjuje jedinstvena zamisao da balet mora pričati *suštinu života*. Tu suštinu autorka vidi u međuzavisnosti četiri bitne ljudske osobine:

Za autorku su ta četiri stožera pokretačka snaga, poluge koje pokreću na stvaralačku aktivnost, kao znak za druge. Ono što je dinamika tih ljudskih osobina jeste ODLUKA koju u koreografijama Lidije Pilipenko donosi ŽENA: u *Banovic Strahinji* ljuba odlučuje da zbog

ljubavi ode za tuđina iz muževljeve kuće, pokazujući tako neverstvo, a on joj prašta. U *Dami s kamelijama* Margerita Gotje odlučuje da voljenu osobu žrtvuje za volju oca, što voljena osoba vidi kao neverstvo, a ona mu to prašta. U *Izbiračici* odluka je Malčike da zbog ljubavi prema samoj sebi, ni jednog prosioca ne odabere, što je naizgled neverstvo prema roditeljima, ali je istovremeno uzrok pomirenja sa drugima.

Stav da *žena ima pravo odluke*, značajan je pomak u shvatanju žene u domaćim baletima - praizvedbama kod nas. Do sada su one samo zakrepljivale patrijarhalno shvatanje o ženi, a Lidija Pilipenko ga menja. Funkcionisanje osnovnih životnih stožera autorka pokazuje na sudbini pojedinca, u odnosu na samog sebe (*Vaskresenje*) ili u odnosu na druge, u paru (*Banovic Strahinja* i *Dama s kamelijama*, *Jelisaveta*) ili zajednici najbližih - porodici. *Toplina roditeljskog zagrljaja* bio bi motiv koji se u različitim varijantama proteže kroz njene balete: u *Mladoženji* (*Za Šamiku majka ostaje jedina istinska emocija; za svog miljenika Šamiku Sofra sve cini.*), u *Izbiračici* u Malčiki roditelji... *beskrajno uživaju*, u *Banovic Strahinji* žena čezne da preda roditeljsku ljubav deci. Po tom izboru Lidija Pilipenko pripada modernoj liniji onih svetskih autorki koje su osetljive na sudbime pojedinaca i njihov značaj za društvo.

Vizuelizacija igre

Za tu vrstu koreografskog nauma umetnica bira sredstva koja, kako vidimo, već postaju njeno prepoznatljivo vizuelno rešenje: SAN i BAL. Prvo, kao mogućnost da se realnost još proširi do istine u neistini, a drugo, da se u masi, u ukupnosti drugih, nešto kaže o pojedincu. San je (u *Mladoženji*, *Jelisaveti*, *Izbiračici*) sredstvo da se pruži još jedna dimenzija o osećanjima -ljubavi ili strahu - onih o čijem se realnom životu priča igrana priča. Bal je mogućnost da se u masi, zabavi, u ukupnosti pokaže samoća individue (*Okružen sam pustošnom samoćom*, kaže Maler u prologu). Po ovome je Lidija Pilipenko takođe deo savremenog mozaika stvarateljki u umetnosti u svetu danas.

Prostor

Fizicki prostori u koje autorka smešta svoje sadržaje uglavnom su zatvoreni: odaje, sobe, prostori u kojima se privatnost ženskih likova u svakodnevici i odvija. To je neka vrsta prostornog kaveza, stešnjenog prostora i u moralnom i u društvenom smislu. Otuda fizički prostor u kojem se igra-priča odvija odsijava taj duhovni prostor u koji ih je društvo smestilo.

Vreme

Vreme njenih koreografija je sracunato na univerzalno, sjevremeno. Ono se očituje na istorijskom, kao konkretnom vremenu pričanja sadržaja.

Filozofija koreografije je za Lidiju Pilipenko izgrađena: balet mora govoriti o suštini života, tačnije o onome što životu omogućava da traje i da ga menja. Pokreće ga ljubav, menja neverstvo i greh, ali dovodi u ponovni sklad praštanje, u pokušaju da tako večno traje i pomirenje. Da bi medijem baletske igre to ostvarila, poseže za sredstvima kojima će moći realno potkrepiti irealnim - san, i bal - što igri daje maha za onaj sadržaj koji je deo intelektualne i kulturne baštine gledalaca.

Po ovom opredeljenju Lidija Pilipenko je u svojim praizvedbama potvrdila osobeni koreografski proserde kojim se priključuje onom malom broju žena koreografa koje preobražavaju baletsku igru u igru dolazeceg veka.

(Pozorište, april – jun 1997, str. 4)